



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

**Predlog mjera iz nadležnosti Ministarstva za informaciono društvo i
telekomunikacije koje će direktno uticati na rast konkurentnosti crnogorske
ekonomije**

Vlada Crne Gore na sjednici od 29. januara 2015. godine donijela je Program ekonomskih reformi za Crnu Goru za 2015-2017 (PER 2015-2017) i zaključkom broj 08-114, tačka 2 zadužila resorna ministarstva da, u skladu sa Programom ekonomskih reformi 2015-2017 godine, dostave predlog mjera iz svoje nadležnosti koje će direktno uticati na rast crnogorske ekonomije i predstavljati sastavni dio ekonomske politike za 2016. godinu i za period 2016-2018 i o tome informiše Vladu.

Polazeći od gore navedenog u nastavku je dat predlog mjera iz oblasti informacionog društva koje će direktno uticati na rast konkurentnosti crnogorske ekonomije.

**Mjera 1: On-line dostupnost javnih usluga i implementacija informacionog sistema
za razmjenu dokumenata iz registara državnih organa**

U dijelu PER-a 2015-2017 koji se odnosi na sektorske strukturne reforme planirane radi postizanja ciljeva ekonomske politike za period 2014-2017 godine, sa ciljem stvaranje jednostavnijeg i predvidivijeg biznis okruženja, kao mjera broj 12 definisana je: on-line dostupnost javnih usluga i implementacija informacionog sistema za razmjenu dokumenata iz registara državnih organa.

On-line dostupnost javnih usluga

Rad sa administracijom često asocira na redove i čekanje sa jedne strane, i implicira neefikasnost administracije, sa druge strane. Tehnologije su sa sobom donijele rješenja za nevedene probleme, zbog čega se sve zemlje okreću ka primjeni interneta i njegovih



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

potencijala u eliminisanju administrativnih barijera. Zahvaljujući tome koncept elektronske uprave je opšte prihvaćen trend kojem se okreće i Crna Gora.

Iako je Analiza stanja e-uprave iz 2013. godine pokazala da je ukupan stepen sofisticiranosti eUsluga u Crnoj Gori ispod prosjeka svih zemalja EU, posvećenost realizaciji definisane mjere iz PER-a, stvorene tehničke (portal elektronske uprave) i normativne pretpostavke (Zakon o elektronskoj upravi) za njenu realizaciju, garant su za unapređenje stanja u oblasti.

Nasuprot pozitivnim trendovima stoji otpor administracije prema promjenama i otpor centralizovanom pristupu uslugama državne administracije preko portala elektronske uprave kao identifikovani rizik za ostvarenje mjere.

Shodno Zakonu o elektronskoj upravi (Službeni list Crne Gore, broj 32/14 od 30. jula 2014 godine) državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, organi lokalne uprave, javne službe i pravna lica koja vrše javna ovlašćenja u obavezi su da u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona sve usluge koje pružaju građanima i privrednim subjektima učine dostupnim i elektronskim putem preko portala elektronske uprave. Implementacija ove zakonske norme direktno će uticati na smanjivanje administrativnih barijera, jer se korisnicima usluga državne administracije pruža mogućnost da zahtjev za ostvarenje svojih prava podnese u bilo koje vrijeme i sa bilo kojeg mjesta, na jednom, centralnom šalteru za pristup ulugama administracije na državnom i lokalnom nivou, na internet adresi www.euprava.me.

Trenutno je na portalu elektronske uprave “postavljeno” 77 usluga koje pružaju 25 institucija. Međutim, struktura usluga nije zadovoljavajuća, odnosno nedovoljan je broj usluga koje se tiču biznisa i oblasti građanskih prava, a koje su najmjerljivije sa aspekta administrativnih barijera.



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Na predlog Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije u martu 2014. Vlada Crne Gore je razmotrila i usvojila Informaciju o stanju u oblasti informacionog društva sa predlogom mjera za unapređenje stanja i zadužila Zaključkom broj 08-760/3 dolje navedene institucije da obezbijede preko portala e-uprave uslove za on-line podnošenje zahtjeva za usluge identifikovale u Programu e-uprava to :

- Ministarstvo unutrašnjih poslova - servis lične isprave: podnošenje zahtjeva i dobijanje izvoda iz matičnih registara, podnošenje zahtjeva za dobijanje ličnih isprava, podnošenje zahtjeva za promjenu prebivališta, zahtjev za prijem u crnogorsko državljanstvo, zahtjev za otpust iz crnogorskog državljanstva, zahtjev za izdavanje vize, zahtjev za upis u matičnu knjigu vjenčanih, zahtjev za upis u matičnu knjigu rođenih i matičnu knjigu državljana, prijava o nestanku pasoša, zahtjev za izdavanje garancije, sticanje državljanstva, zahtjev za utvrđivanje državljanstva, zahtjev za legalizaciju dokumenata, zahtjev za izdavanje potvrde o boravku u inostranstvu, zahtjev za odjavu prebivališta, zahtjev za provjeru statusa državljanstva, zahtjev za pribavljanje potvrde o bračnom stanju.
- Uprava policije - servis prijava policiji: anonimna prijava korupcije, primjedba građana na postupanje pripadnika policije.
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma - servis građevinske dozvole (procedura izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, procedura izdavanja građevinskih dozvola, procedura izdavanja upotrebnih dozvola, prijava početka pripremnih radova za izgradnju objekata; prijava početka građenja objekata; servis e-turizam: procedura za izdavanje odobrenja djelatnosti primarnim ugostiteljskim objektima, procedura izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti gostionicama i kampovima; procedura izdavanja odobrenja za obavljanje djelatnosti za tri ili više apartmana i za nacionalni blok, procedura izdavanja licence za obavljanje djelatnosti turističke agencije, procedura za izdavanje odobrenja za rad skijališta, procedura za izdavanje odobrenja za rad turističkog vodiča.



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

- Poreska uprava - servis on line registracija privrednih društava i preduzetnika, obračun, prijava i plaćanje poreza, anonimna prijava korupcije.
- Ministarstvo pravde - servis za polaganje pravosudnog ispita i prijava za polaganje stručnog ispita.
- Ministarstvo ekonomije - servis prijava tržišnoj inspekciji i žalbe potrošača.

Lista navedenih zahtjeva kreirana je iz "popisa" usluga koje pruža državna administracija, a koji je pripremilo Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, sa ciljem da se rangiraju usluge po važnosti za korisnike, što je bio zadatak iz Strategije razvoja informacionog društva 2012-2016 godine.

U cilju realizacije mjere iz PER-a, realizacije zaključaka Vlade i poštovanja normi iz Zakona o elektronskoj upravi, neophodno je da pomenute institucije u saradnji sa Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije intenziviraju aktivnosti na pružanju usluga elektronskim putem, odnosno da Uprava za inspeksijske poslove intenzivira kontrole u cilju podsticanje obveznika primjene Zakona o elektronskoj upravi da postupaju po zakonskim normama.

Implementacija informacionog sistema za razmjenu dokumenata iz registara državnih organa

Zakon o elektronskoj upravi (član 12) normirao je obavezu da državni organi i organi državne uprave koji vode elektronske registre i upravljaju informacionim sistemima iz svoje oblasti u skladu sa posebnim zakonima, podatke i informacije iz tih registara i informacionih sistema razmjenjuju preko jedinstvenog informacionog sistema za elektronsku razmjenu podataka ili preko web servisa. Pomenutim informacionim sistemom upravlja organ državne uprave nadležan za informaciono društvo. Zakonom je propisano



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

da nadležni organ obezbjeđuje da se podaci preko jedinstvenog informacionog sistema za razmjenu podataka, razmjenjuju na osnovu jedinstvenih identifikatora korisnika, odnosno pravnog ili fizičkog lica čije podatke organ u okviru svojih nadležnosti obrađuje. Jedinstveni identifikatori su podaci na osnovu kojih se iz elektronskih registara i informacionih sistema koje državni organi i organi državne uprave vode u skladu sa posebnim zakonima mogu uporediti podaci o korisnicima, odnosno pravnim i fizičkim licima (matični broj, poreski identifikacioni broj i dr.). Sadržaj i način vođenja podataka u jedinstvenom informacionom sistemu za razmjenu podataka, kao i upravljanje ovim sistemom propisuje Vlada. Ovaj informacioni sistem, shodno zakonskoj normi, treba da bude uspostavljen do jula 2016. godine.

Polazeći od obaveze državnih organa i organa državne uprave da u postupku ostvarivanja prava i obaveza korisnika, po službenoj dužnosti, pribavljaju podatke o činjenicama o kojima vode službenu evidenciju u skladu sa zakonima, uspostavljanje pomenutog informacionog sistema značajno bi pojednostavilo i ubrzalo pribavljanje podataka i samim tim doprinijelo efikasnosti postupka.

Pored navedenog Informacija o vođenju registara državne uprave i lokalne samouprave koju je Vlada usvojila u decembru 2014. godine pokazala je da organi državne uprave pored prikupljanja podataka iz svoje nadležnosti u registre i informacione sisteme unose i ogroman set podataka za koji su izvorno nadležni drugi sistemi, što dovodi do toga da se isti podaci čuvaju na više mjesta, a u takvim uslovima, zbog ponovnog unosa i tačnost i ažurnost podataka je dovedena u pitanje.

Zakonom o budžetu za 2015. godinu obezbijedena su sredstva za realizaciju navedenog informacionog sistema u iznosu od 500.000,00 €.



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Mjera 2: Povećanje investicija u infrastrukturu za fiksni broadband

Evropska Komisija je krajem 2010. godine usvojila Digitalnu Agendu za Evropu kao jedan od sedam najznačajnijih inicijativa Evropske Strategije 2020 koja je utvrđena da bi definisala ključnu ulogu informaciono-komunikacionih tehnologija u društveno-ekonomskom razvoju zemlje. Prepoznajući društveni i ekonomski potencijal ICT-a i broadbanda Crna Gora je ciljeve u oblasti informacionog društva uskladila sa ciljevima iz Digitalne agende. Bilježeći u kontinuitetu pozitivne trendove u ovoj oblasti, poseban izazov je obezbjeđivanje pristupa internetu velikih brzina, što zahtijeva veliko interesovanje za usluge broadband povezivanja i korišćenje savremenih i kapacitativno zahtjevnih aplikacija u Crnoj Gori, sa jedne strane i značajno zaostajanje u broju priljučaka broadband pristupa za prosjekom država članica Evropske Unije, sa druge strane.

Trenutno je prisutna značajna neravnomjernost u broju i gustoći širokopojasnih priključaka po oblastima/regijama, koja je uzrokovana nepovoljnom demografskom strukturom, te nedostatkom dostupnosti infrastrukture broadband pristupa u svim regijama. Analiza trenutne tehnološke zastupljenosti pokazuje dominaciju jedne vrste pristupa vezane uz postojeću komunikacionu mrežu bakarnih parica, koja zadovoljava trenutne mogućnosti, ali ne omogućava značajniji kvalitativni iskorak u dostupnosti pristupa internetu velikih brzina.

Prema istraživanju OECD-a porast ulaganja u oblast elektronskih komunikacija za 8 % uslovljava rast bruto društvenog proizvoda od 1 %, dok istraživanje World Bank Groupa pokazuje da povećanjem penetracije broadband priključka za 10 % obezbjeđuje se rast bruto-društvenog proizvoda od 1,38 % u razvijenim zemljama iz čega se jasno može izvesti zaključak da povećanje investicija utiče na ekonomski rast.



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Predloženu mjeru moguće je implemetirati kroz regulatorne mehanizme čija puna implementacija može doprinijeti povećanju investicija u infrastrukturu. Drugi kolosijek odnosi se na valorizaciju telekomunikacione infrastrukture koja je u državnom vlasništvu.

Povećanje investicija u infrastrukturu za pristup mreži je mjera koja se realizuje u kontinuitetu, ali opisano stanje zahtijeva hitnu aktivnost na analizi tržišta i definisanju regulatornih mjerila i podsticajnih mjera za povećanje investicija u infrastrukturu u cilju obezbjeđivanje uslova za internet velikih brzina.

Potencijalni rizici se odnose na sporu implementaciju dostupnih regulatornih mehanizama, nedostatak sredstava ili strateškog partnera za valorizaciju telekomunikacione infrastrukture u državnom vlasništvu.

Mjera 3: Prelazak sa analognog na digitalno emitovanje televizijskih programa

U cilju izvršavanja preuzetih obaveza Crne Gore iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju države Crne Gore i Zakona o potvrđivanju Završnih akata Regionalne konferencije o radio-komunikacijama za planiranje digitalne terestrijalne radiodifuzne službe u djelovima regiona 1 i 3, u frekvencijskim opsezima 174-230 MHz i 470-862 MHz (RRC-06), pokrenut je proces prelaska sa analognih na digitalne radio-difuzne sisteme.

U analognoj tehnici emitovanja televizijskih programa, jedna frekvencija odnosno jedan frekvencijski kanal, potreban je za emitovanje jednog programa sa određene emisione lokacije. Uvođenjem digitalnih sistema, jedna frekvencija, odnosno kanal se može koristiti za emitovanje većeg broja programa, zavisno od odabira konkretnih parametara sistema i primijenjenog standarda kodiranja. Pri tome, u istom frekvencijskom kanalu, zajedno sa



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

radijskim i/ili televizijskim programima, mogu se emitovati i drugi sadržaji, što nije bio slučaj u analognoj tehnici emitovanja signala.

Digitalno emitovana TV slika i ton, su znatno otporniji na razne smetnje kojima su izloženi na putu od TV studija do kućnog prijemnika (atmoferne prilike, mehaničke barijere, industrija...).

Čak i veoma oštećen (degradiran) digitalni TV signal, odgovarajući TV prijemnik može da obradi i rekonstruiše. Time se uprkos uticajima smetnji, dobijaju visoko kvalitetni slika i zvuk na TV prijemniku.

Digitalna radio-difuzija je posljedica iscrpljenosti resursa radio-frekvencijskog spektra. Potvrda ove konstatacije jednostavno se može se naći i u uvidu u stanje spektra koje imamo u Crnoj Gori. Na emisionim objektima koji servisiraju crnogorske opštine radio-difuznim signalom, gotovo da nema slobodnih resursa u pogledu raspoloživih frekvencija, a naročito na emisionim objektima koji servisiraju veće i razvijenije opštine. Time je značajno smanjen prostor za dalji razvoj usluge televizije, ulazak na tržište novih elektronskih medija, pružanje novih i kvalitetnijih usluga i sl. Prelaskom na digitalnu TV oslobađa se jedan vrlo značajan radio-difuzni frekventni opseg između **790-862MHz** - digitalna dividenda. Ovaj opseg je važan jer ima odlične performance za razvoj mobilnog interneta i samim tim dalji razvoj elektronskih komunikacija.

Realizacija mjera će kroz valorizaciju (prodaju) "oslobođenog" radio-frekvencijskog spektra imati direktan uticaj na ekonomski rast kroz povećanje prihoda budžeta sa jedne strane i investiciju u oblast elektronskih komunikacija, sa druge strane. To će imati direktan uticaj na rast BDP-a.

Proces prelaska sa analognog na digitalno emitovanje TV signala mora biti završen do 17. juna 2015.godine, kao finale projekta koji je otpočeo 2011.godine.



CRNA GORA
MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

Mjera 4: Unapređenje stanja u oblasti elektronske trgovine

Sve veća upotreba ICT u svim segmentima života i poslovanja posebno se odrazila na trgovinu. Izvještaj o radu Uprave za inspekcijske poslove, u dijelu rada inspekcije za usluge informacionog društva, ukazuje da je "trgovina preko društvenih mreža (putem Facebook stranica i veb sajtova) uglavnom nelegalna i predstavlja najveću poteškoću u nadzoru ove inspekcije, na šta ukazuju i podaci iz inspekcijskog nadzora po inicijativama koje su se uglavnom odnosile na te probleme (8 od ukupno 10 inicijativa)". Pored navedenog nameće se i pitanje načina carinjenja i oporezivanja robe kupljene posredstvom on-line kanala.

Prepoznajući ovo kao potencijanu biznis barijeru Ministarstvo se posredstvom Ministarstva finansija obratilo Svjetskoj banci za konsultatnsku pomoć odnosno za transfer znanja u dijelu prepoznavanja aktivnosti koje moramo preduzeti da bi ispoštovali standarde u oblasti i u krajnjem zaštitili interese države, u smislu uvođenja u legalne tokove robe nabavljene posredstvom interneta. Naime, prema pomenutom izvještaju Uprave za inspekcijske poslove, "kod ovog oblika trgovine nema dostupnih podataka o tome ko je otvorio nalog preko kojeg se vrši trgovina, koja je kao takva nelegalna i predstavlja opasnost za potrošače, ali i po legalno tržište roba i usluga".